

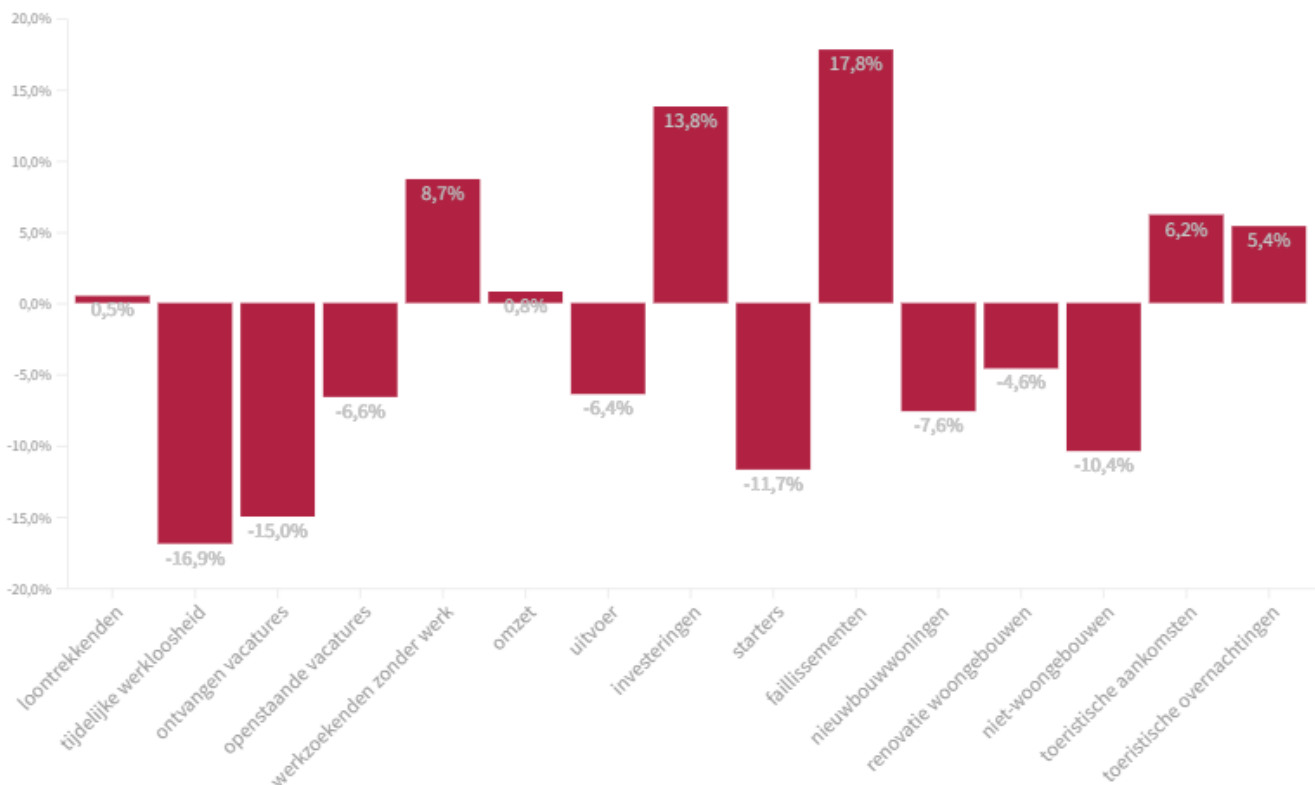

Limburgradar

Editie april 2024 (jaarresultaten 2023)
 Officiële kwartaalcijfers van de Limburgse economie

Limburgse economie hield behoorlijk stand in moeizaam 2023

Jaarresultaten 2023 t.o.v. 2022

Bron: RSZ, RVA, VDAB, Statbel • Verwerking: POM Limburg

Synthese

2023 was een jaar van sterk uiteenlopende economische groei in de grote economieën van deze wereld. In de eurozone kwamen de landen gemiddeld aan een reële bbp-groei van amper 0,5%. De Amerikaanse economie boekte een jaargroei van 2,5%. In China bleef de economische groei – net iets boven 5% – onder de verwachtingen. De Belgische economie hield behoorlijk stand met een groei van 1,5%. Ook Limburg deed het niet onaardig, al zijn de resultaten in de Limburgradar eerder sober. Wat vooral opviel, was de steile opmars van het aantal Limburgers dat aan het werk is. Ook de investeringen van de Limburgse bedrijven bleven nog steeds toenemen. De omzet bereikte een nieuwe recordhoogte, al mocht misschien nog meer verwacht worden. Minder goede bedrijfsresultaten werden opgetekend in de exportcijfers. Nog teleurstellend het afgelopen jaar was het sterk toegenomen aantal Limburgse faillissementen. Positief was wel dat globaal gezien de evolutie van de Limburgse economie aardig in het spoor bleef van Vlaanderen. We hebben onze wagon stevig kunnen aanhaken en zijn klaar om in de komende jaren de locomotief te worden van de Vlaamse economische groei.

Tom Vandeput
Gedeputeerde voor Economie
Voorzitter POM Limburg

Aantal werkenden groeide het sterkst in Limburg

Eind 2023 waren meer dan 3 op 4 (76,4%) Limburgers tussen 20 en 64 jaar aan het werk. Nooit eerder hadden meer Limburgers een job. Bovendien kende Limburg van alle Vlaamse provincies het afgelopen jaar de sterkste groei van de werkzaamheidsgraad, waardoor het eind 2023 aardig in buurt komt van het Vlaamse percentage.

Vacatures namen af en werkloosheid steeg (om een goede reden)

Na de fameuze vacaturegolf die Limburg en Vlaanderen in 2022 overspoelde, leek de aanwervingsdrang in 2023 wat getemperd. Zeker het aantal door VDAB ontvangen vacatures viel beduidend terug. Wel wordt vergeleken met een jaar waarin alle vacaturerecords werden gebroken. In historisch perspectief bleef het aantal vacatures ook in 2023 nog steeds hoog, ondanks de terugval. Tegelijkertijd nam het aantal werkzoekenden zonder werk opnieuw toe, in Limburg weliswaar iets minder sterk dan in Vlaanderen. De toename is vooral het gevolg van het feit dat VDAB sterk inzet op de toeleiding van voormalig niet-beroepsactieven naar de arbeidsmarkt. De eerste stap in dit proces is de registratie en begeleiding als werkzoekende zonder werk.

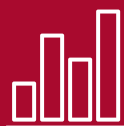
Export verloor terrein en omzet groeide trager dan inflatie

Europa kende in 2023 een eerder matige economische groei van amper +0,5%. België deed het beter en klopte af op een groei van +1,5%. Maar in Duitsland, het belangrijkste exportland voor Limburg en Vlaanderen, was er sprake van een krimpende economie (-0,3%). Samen met de aanhoudende en zelfs toegenomen internationale spanningen vertaalde de kwakkelende Europese en Duitse economie zich in vrij sterk dalende exportcijfers. De Limburgse uitvoer moest afgelopen jaar 6,4% prijsgeven t.o.v. 2022. Het Vlaamse exportbedrag daalde met 5,3%. Mede door de dalende export kon ook de totale omzet van de bedrijven amper vooruitgang boeken. Zowel in Limburg als in Vlaanderen bleef de omzetstijging onder 1 procent, wat beduidend lager is dan de algemene prijsstijging (inflatie van 2,3%) in ons land in 2023. Heuglijk nieuws is wel dat de omzet in Limburg een nieuwe recordhoogte bereikte.

Investerings van Limburgse bedrijven stegen voor het 10e jaar op rij

Met in totaal net geen 4 miljard euro aan investeringen zetten de Limburgse bedrijven het afgelopen jaar een nieuw record neer. Het vorige record van een jaar eerder werd met ongeveer 500 miljoen euro overschreden, ofwel een toename van 13,8%. In Vlaanderen groeiden de investeringen wel nog wat sterker (+20,2%). Voor Limburg is dit al het tiende jaar op rij dat het aantal investeringen groeicijfers laat optekenen in de jaar-op-jaar vergelijking. In Vlaanderen is dat nu voor het derde jaar op rij het geval.

Kerncijfers

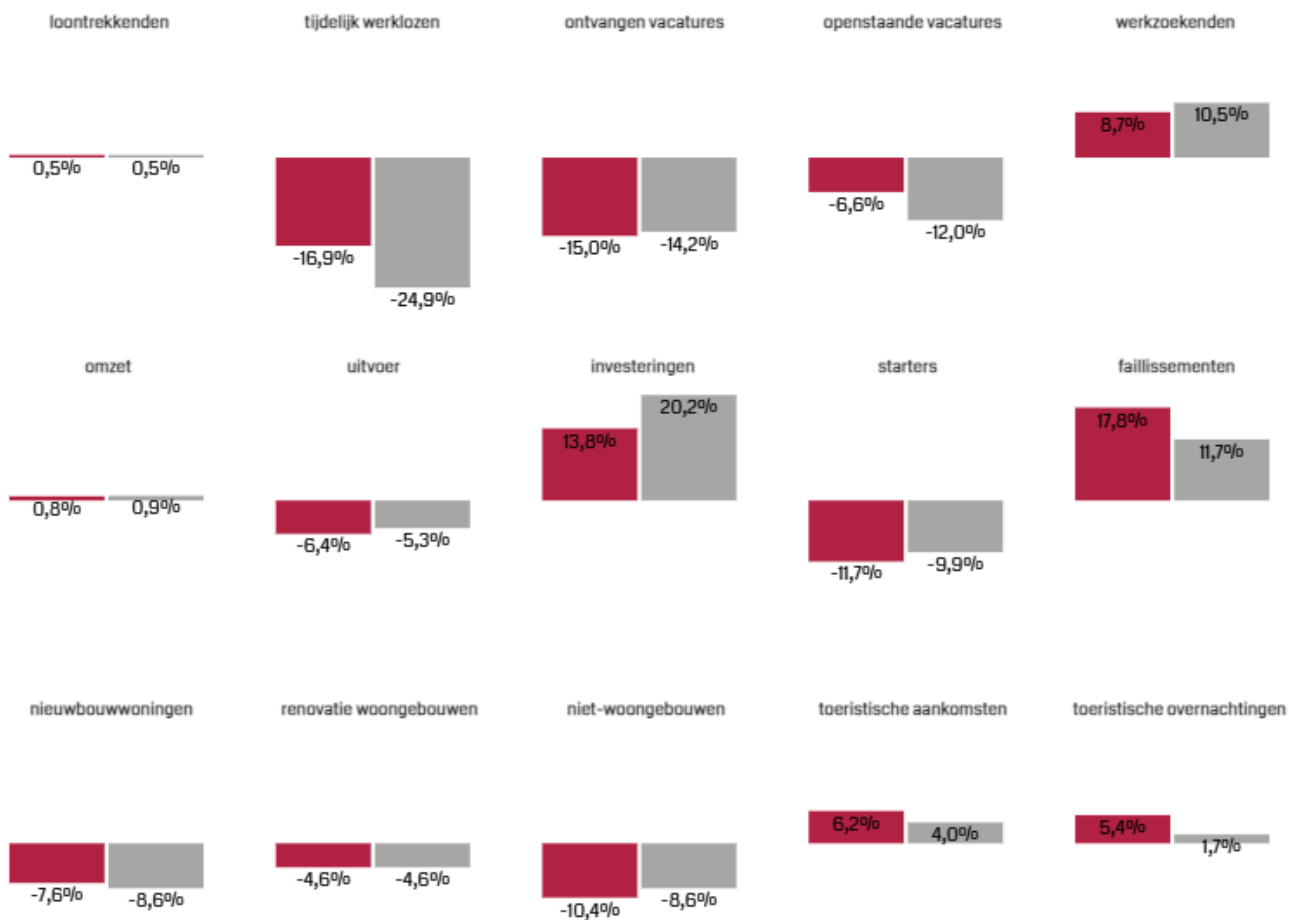
Jaarresultaten 2023

Het jaar waarin de economische groei stakte

In 2021 en 2022 veerden de Limburgse en Vlaamse economie op van de coronaschok en konden ze mooie groeicijfers voorleggen. Daar kwam in 2023 een einde aan. Zowel in Limburg als in Vlaanderen lieten slechts 6 van de 15 indicatoren in deze Limburgradar een betere score optekenen dan in 2022. Dat waren het aantal loontrekkenden, de tijdelijke werkloosheid, de omzet en investeringen van bedrijven en het toerisme. Minder goed verging het de export, het aantal vacatures en werkzoekenden, de starters en faillissementen en de bouwvergunningen. Al dient er zowel bij de positieve als bij de negatieve resultaten hier en daar een kanttekening te worden geplaatst. Zo steeg de omzet van de Limburgse bedrijven, maar was die stijging kleiner dan de algemene toename van de inflatie. Het aantal starters daalde dan weer, maar dat wordt verklaard doordat er vergeleken wordt met een jaar waarin het aantal starters door nieuwe regelgeving 'kunstmatig' de hoogte werd in gejaagd. Verder nam het aantal werkzoekenden zonder werk toe, maar de reden daarvoor is dat VDAB vooral voormalige niet-beroepsactieven richting arbeidsmarkt leidde en hen dan mee begeleidt als werkzoekende. **Kortom, op basis van de jaarresultaten uit deze Limburgradar kunnen we besluiten dat de Limburgse economie in 2023 aardig standhield maar dat de groei wel stakte in vergelijking met de voorgaande jaren.**

Jaarresultaten 2023 t.o.v. 2022

● Limburg ● Vlaanderen

Bron: RSZ, RVA, VDAB, Statbel • Verwerking: POM Limburg

Resultaten 4e kwartaal 2023

Hoopvolle tekenen van beterschap afgewisseld met dieper wegzakkende resultaten

In het laatste kwartaal van 2023 wisselen goede en slechte resultaten elkaar af. Het meest in het oog springende positieve resultaat valt te noteren bij de bouwvergunningen. Na een lange periode van verval in het aantal afgeleverde bouwvergunningen, stegen deze in de laatste 3 maanden van 2023 opnieuw en zelfs vrij fors in vergelijking met dezelfde maanden in 2022. Ook de investeringen, het aantal starters en – in mindere mate – de toerismecijfers namen toe. Daar staat echter tegenover dat het aantal faillissementen aanzienlijk toenam. Het aantal ontvangen vacatures lag eind 2023 een pak lager dan eind 2022 en ook de omzet en de export moesten terrein prijsgeven, zij het in Limburg in mindere mate dan in Vlaanderen. In totaal laten in Limburg 9 van de 15 indicatoren in het 4e kwartaal van 2023 een betere score optekenen dan in het 4e kwartaal van 2022. In Vlaanderen waren dat er 6.

Resultaten 4e kwartaal 2023 t.o.v. 4e kwartaal 2022

■ Limburg ■ Vlaanderen

Bron: RSZ, RVA, VDAB, Statbel • Verwerking: POM Limburg

Absolute aantallen en aandeel Limburg in Vlaanderen

	Limburg		Vlaanderen		%aandeel Limburg in Vlaanderen	
	2023	Vershil met 2022	2023	Vershil met 2022	2023	Vershil met 2022 (ppt)
Loontrekkenden	316.345	+1.603	2.481.548	+11.294	12,7	0,0
Tijdelijk werklozen ¹	12.915	-2.626	74.613	-24.749	17,3	+1,7
Ontvangen vacatures	36.826	-6.497	328.673	-54.211	11,2	-0,1
Openstaande vacatures ¹	9.536	-669	69.801	-9.561	13,7	+0,8
Werkzoekenden zonder werk ¹	25.153	+2.009	196.691	+18.735	12,8	-0,2
Omzet (in € 1.000)	70.060.219	+538.569	822.202.962	+7.458.449	8,5	0,0
Uitvoer (in € 1.000)	20.567.219	-1.416.133	341.952.103	-19.057.141	6,0	-0,1
Investerings (in € 1.000)	3.913.266	+475.196	34.307.864	+5.774.759	11,4	-0,6
Starters	9.722	-1.284	77.851	-8.527	12,5	-0,3
Faillissementen	682	+103	5.908	+621	11,5	+0,6
Bouwvergunningen - Residentiële nieuwbouwwoningen	5.164	-424	36.716	-3.449	14,1	+0,2
Bouwvergunningen - Residentiële renovatie	1.982	-96	17.856	-861	11,1	0,0
Bouwvergunningen - Niet-residentiële nieuwbouw en renovatie	823	-96	6.317	-594	13,0	-0,3
Toeristische aankomsten	1.638.332	+96.154	10.990.059	+424.617	14,9	+0,3
Toeristische overnachtingen	5.122.929	+262.169	28.000.270	+478.115	18,3	+0,6

¹ Jaargemiddelde

Bron: RSZ, RVA, VDAB, Statbel

Verwerking: POM Limburg

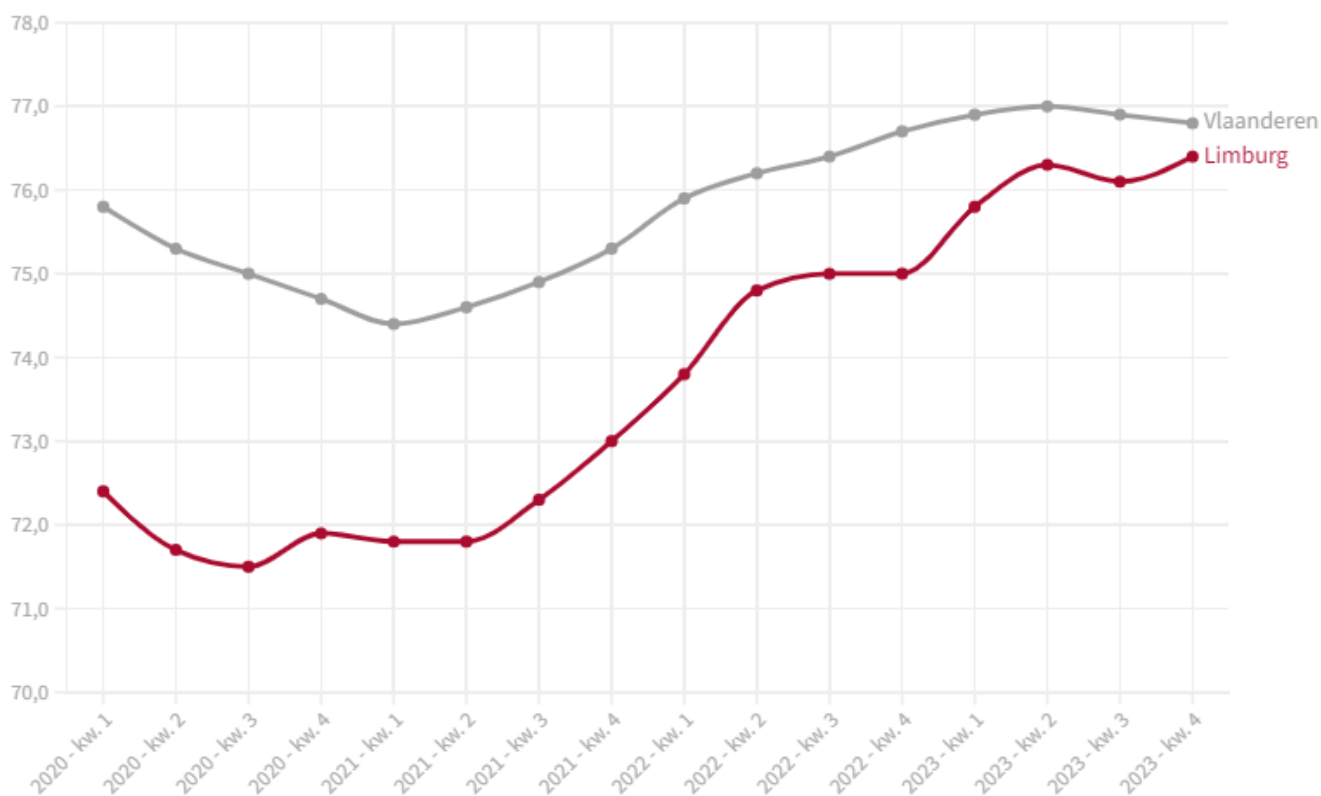

Werkzaamheidsgraad

Limburgse werkzaamheidsgraad blijft sterk stijgen

In 2023 waren gemiddeld 76,4 op 100 Limburgers tussen 20 en 65 jaar aan het werk als loontrekkende of zelfstandige. Nooit eerder waren er dat meer. In vergelijking met 2022 nam de Limburgse werkzaamheidsgraad toe met 1,4 procentpunten (ppt). Dat is meteen de sterkste stijging van alle Vlaamse provincies. Gemiddeld in Vlaanderen bleef de werkzaamheidsgraad in 2023 op hetzelfde niveau als het jaar ervoor (+0,1 ppt). Hierdoor verkleint Limburg de kloof met Vlaanderen aanzienlijk, van 1,7 ppt in 2022 naar 0,4 ppt in 2023.

Evolutie werkzaamheidsgraad
(aandeel werkenden in bevolking 20-64 jaar)

Bron: Steunpunt Werk, Verwerking: POM Limburg

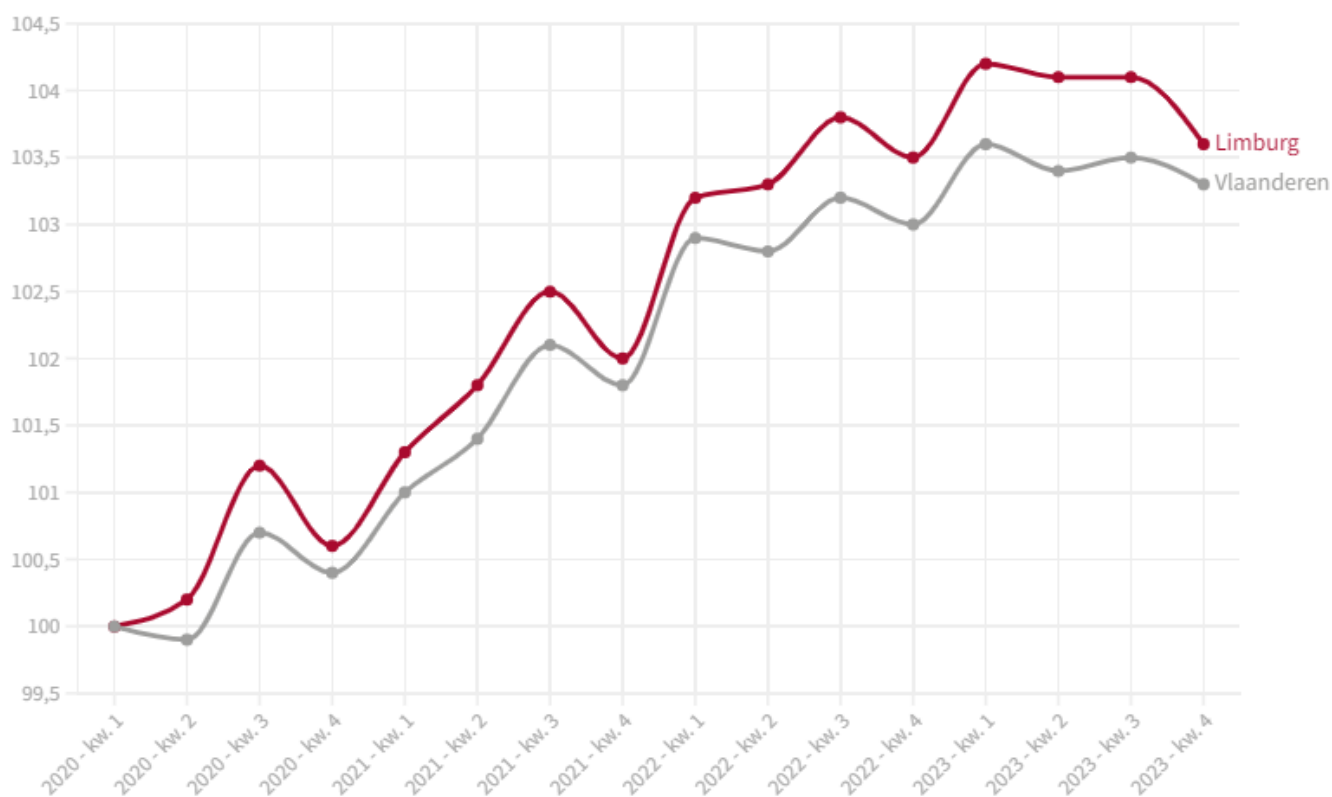

Loontrekkenden

Aantal Limburgers met een betaalde job steeg met 0,5%

Gemiddeld telde Limburg in 2023 iets meer dan 316.000 loontrekkenden. Dat zijn er zo'n 1.600 meer dan in 2022, ofwel een toename met 0,5%. Ook in Vlaanderen groeide het aantal tewerkgestelde werknemers aan dit tempo. De groei werd vooral gerealiseerd in de eerste jaarthelft. Op het einde van het jaar is er in Limburg sprake van een nulgroei. In Vlaanderen werd eind 2023 wel nog een lichte groei (+0,2%) opgetekend t.o.v. eind 2022.

Evolutie loontrekkenden naar woonplaats (indices, 1e kwartaal 2020 = 100)

Bron: RSZ - Snelle Ramingen, Verwerking: POM Limburg

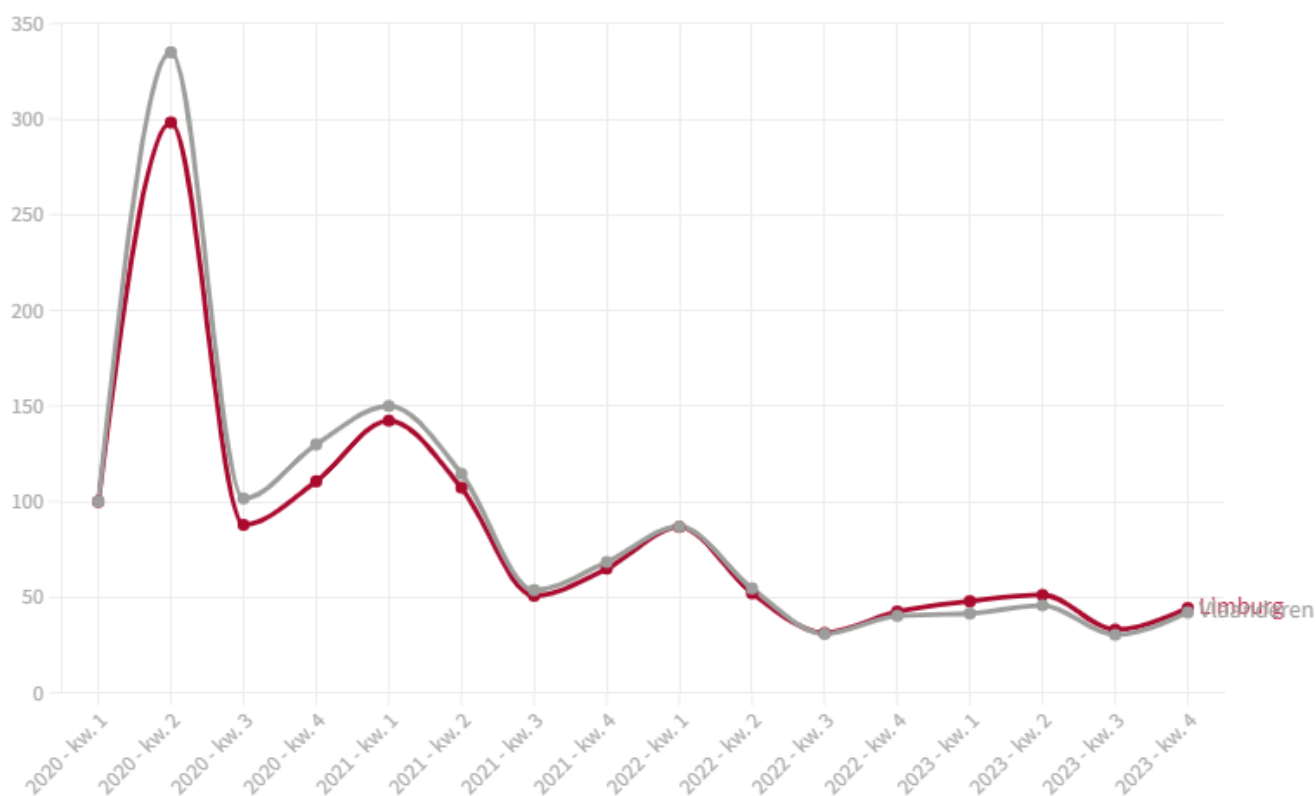

Tijdelijke werkloosheid

Jaar begon met sterke daling maar eindigt met lichte stijging

In 2023 telde Limburg gemiddeld 16,9% minder tijdelijk werklozen dan in 2022. In Vlaanderen waren er dat zelfs 24,9% minder. Die daling op jaarbasis kan echter volledig worden toegeschreven aan de daling van het aantal tijdelijk werklozen in het 1e kwartaal van 2023 (en in Vlaanderen deels ook nog in het 2e kwartaal). In de laatste 2 kwartalen van afgelopen jaar nam het aantal tijdelijke werklozen in Limburg immers weer licht toe t.o.v. dezelfde periode een jaar eerder. In het 4e kwartaal gaat het in Limburg om een toename met 4,3% en in Vlaanderen met 4,5%. Het aantal tijdelijk werklozen lag eind 2023 zowel in Limburg als in Vlaanderen nog steeds ruim 30% boven het aantal van voor corona (eind 2019).

Evolutie tijdelijk werklozen (indices, 1e kwartaal 2020 = 100)

Bron: RVA, Verwerking: POM Limburg

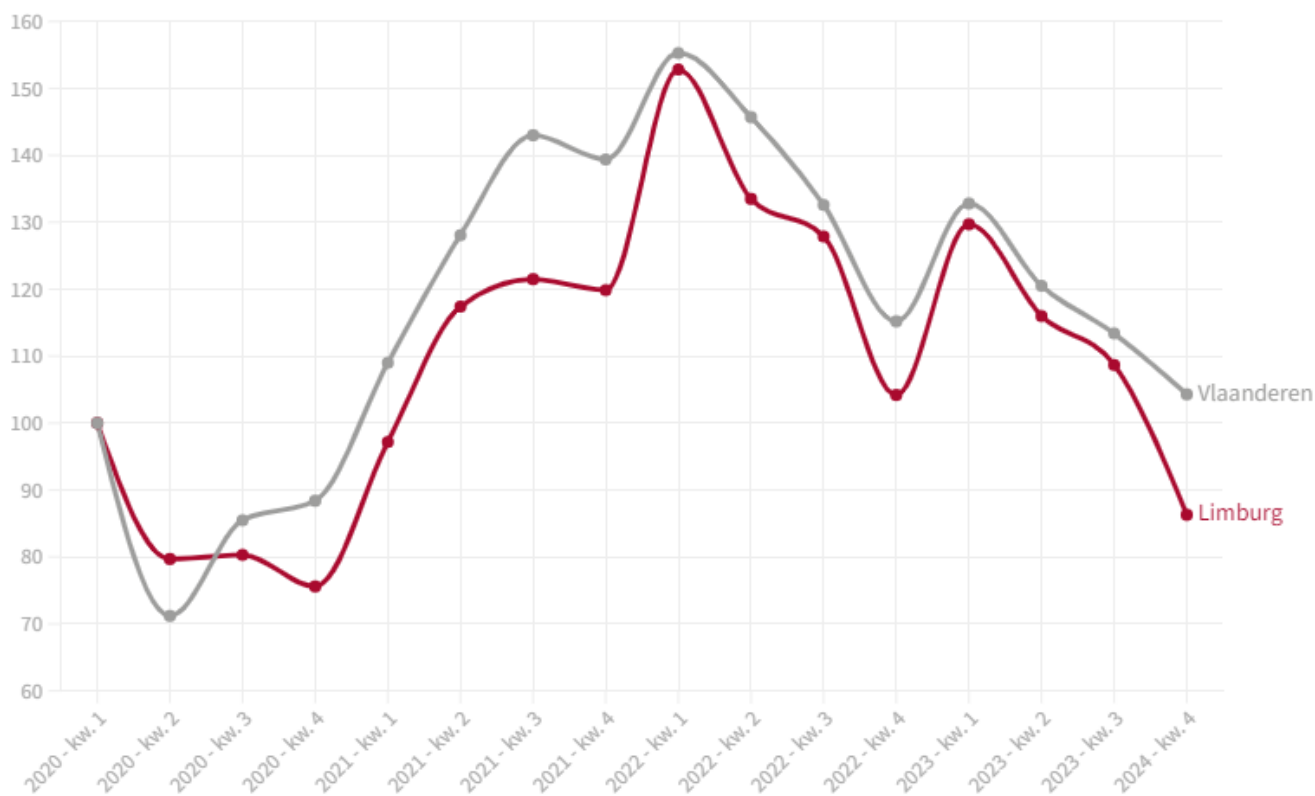
Vacatures

Ontvangen vacatures

Vacaturegolf is gaan liggen

Nadat 2021 en vooral 2022 absolute recordjaren waren inzake het aantal ontvangen vacatures, is er in 2023 een terugval. Over het hele jaar verspreid ontving de VDAB in Limburg net geen 37.000 vacatures. In 2022 waren er dat nog meer dan 43.000, een daling met 15,0%. Daarmee volgt Limburg de Vlaamse trend. In het laatste kwartaal van 2023 doet Limburg het wel wat slechter dan Vlaanderen. In vergelijking met een jaar eerder daalde het aantal ontvangen vacatures in Limburg met 17,2% en in Vlaanderen met 9,5%.

Evolutie ontvangen vacatures
(indices, 1e kwartaal 2020 = 100)

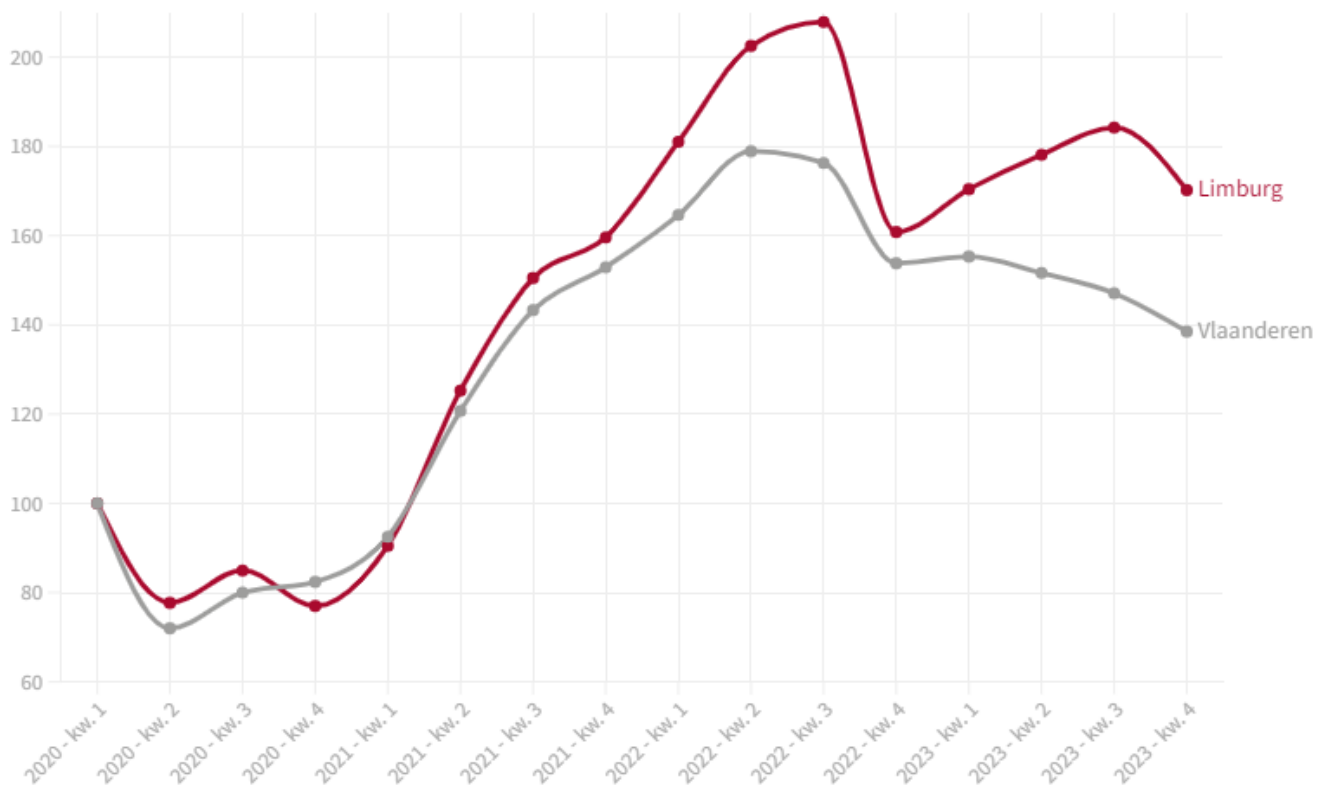
Bron: VDAB, Verwerking: POM Limburg

Openstaande vacatures

Aantal openstaande vacatures blijft hoog ondanks lichte terugval

Hoewel het aantal ontvangen vacatures in 2023 merkelijk lager lag dan in de 2 voorgaande jaren, bleef het aantal openstaande vacatures relatief hoog. Nog maar eens een bewijs van de nijpende arbeidsmarktkrapte, want geschikte kandidaten zijn voor heel wat jobs niet voor het uitkiezen. In het 4e kwartaal van 2023 lag het aantal openstaande vacatures in Limburg 5,8% hoger dan in het 4e kwartaal van 2022. In Vlaanderen was er daarentegen sprake van een vrij forse daling (-9,9%). Op jaarbasis (2023 vs. 2022) nam het aantal openstaande vacatures zowel in Limburg als in Vlaanderen af, al gebeurde dat in Limburg (-6,6%) wel duidelijk in mindere mate dan in Vlaanderen (-12,0%). Toch blijft het aantal nog steeds erg hoog, want uitgezonderd in 2022 werden er nooit meer openstaande vacatures geteld dan in 2023.

Evolutie openstaande vacatures (indices, 1e kwartaal 2020 = 100)

Bron: VDAB, Verwerking: POM Limburg

Werkzoekenden

Werkzoekenden zonder werk

Limburg doet het al 4 jaar op rij beter dan Vlaanderen

Limburg telde in 2023 gemiddeld net iets meer dan 25.000 werkzoekenden zonder werk. Dat zijn er zo'n 2.000 meer dan in 2022, ofwel een stijging van 8,7%. In Vlaanderen nam het aantal werkzoekenden zonder werk toe met 10,5%. Het is al voor het 4e jaar op rij dat de werkloosheid in Limburg een gunstigere evolutie kent dan in Vlaanderen. In 8 van de 10 afgelopen jaren deed Limburg het in de jaar-op-jaar evolutie overigens beter dan Vlaanderen.

In tegenstelling tot de voorgaande jaren gingen de werkloosheidscijfers in 2023 wel weer de hoogte in. Dit kan quasi volledig worden toegeschreven aan de inspanningen van de VDAB om voormalig niet-beroepsactieven toe te leiden naar de arbeidsmarkt, waardoor zij in eerste instantie worden ingeschreven en begeleid als werkzoekende zonder werk.

Evolutie werkzoekenden zonder werk
(indices, 1e kwartaal 2020 = 100)

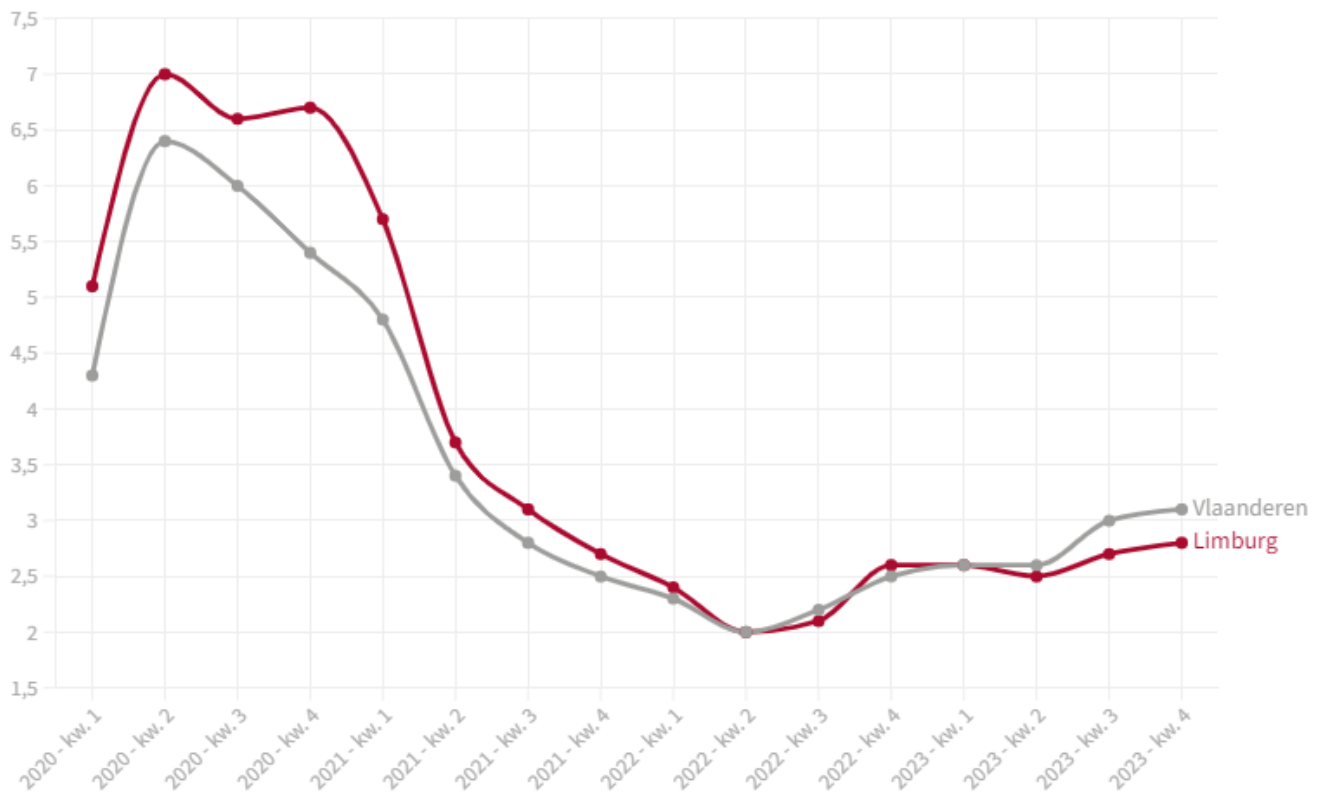
Bron: VDAB, Verwerking: POM Limburg

Spanningsgraad

Arbeidsmarktvijver nog steeds zeer droog

De aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt is één van de belangrijkste uitdagingen waar bedrijven vandaag mee te kampen hebben. Volgens werkgeversorganisaties zet het een rem op de groei van 2 op 3 Limburgse bedrijven. En hoewel het aantal werkzoekenden zonder werk per openstaande vacature in 2023 iets hoger lag dan in 2022 (2,6 vs. 2,3), blijft deze spanningsgraad in historisch opzicht bijzonder laag. De vijver waarin bedrijven kunnen vissen naar nieuwe medewerkers blijft dan ook dun bevolkt. In economisch opzicht is dat een positief signaal want dat betekent dat de werkloosheid laag is en het vacatureaanbod hoog, maar bedrijven moeten wel op zoek naar creatieve oplossingen om hun werking en groei te verzekeren en verder te versterken.

Evolutie spanningsgraad per kwartaal
(werkzoekenden zonder werk per openstaande vacature)

Bron: VDAB, Verwerking: POM Limburg

Werkzoekendengraad

Limburg sluit het jaar af met lagere werkzoekendengraad dan Vlaanderen

In het laatste kwartaal van 2024 bedroeg de Limburgse werkzoekendengraad 6,3%. In Vlaanderen was dat 6,6%. Nooit eerder dook Limburg sterker onder het Vlaamse cijfer. De aanhoudende gunstigere evolutie van het aantal **werkzoekenden zonder werk** van de afgelopen 4 jaar vertaalt zicht dus ook in een lagere werkzoekendengraad. Op jaarbasis was in 2023 het verschil tussen Limburg en Vlaanderen kleiner (6,2% vs. 6,3%), maar nog steeds in het voordeel van Limburg. Tegenover 2022 is de werkzoekendengraad in beide regio's wel gestegen omwille van het hogere bereik van de voorheen niet-beroepsactieven.

Omzet, uitvoer en investeringen

Omzet

Omzet blijft nagenoeg hangen, maar wel op recordniveau

Voor het eerst in de geschiedenis klom de totale omzet van de Limburgse bedrijven in 2023 boven de 70 miljard euro. De groei ten opzichte van 2022 bleef evenwel beperkt tot 0,8%. Dat is ver verwijderd van de groeipercentages die – vooral gestuwd door de hoge inflatie – bereikt werden in 2021 en 2022 (15% à 16%). In 2023 bedroeg de Belgische inflatie volgens de Europees geharmoniseerde consumptieprijsindex (HICP) 2,3%. De groei van de Limburgse omzet was dus lager dan de algemene inflatie. Ook zo in Vlaanderen overigens, waar de omzetgroei in 2023 (+0,9%) gelijk liep aan die in Limburg. Dat de cijfers op jaarbasis toch nog positief zijn, is in Limburg enkel toe te schrijven aan de resultaten van het 1e kwartaal van 2023. In de overige drie kwartalen lag de omzet in 2023 telkens lager dan in 2022.

Evolutie van de omzet
(indices, 1e kwartaal 2020 = 100)

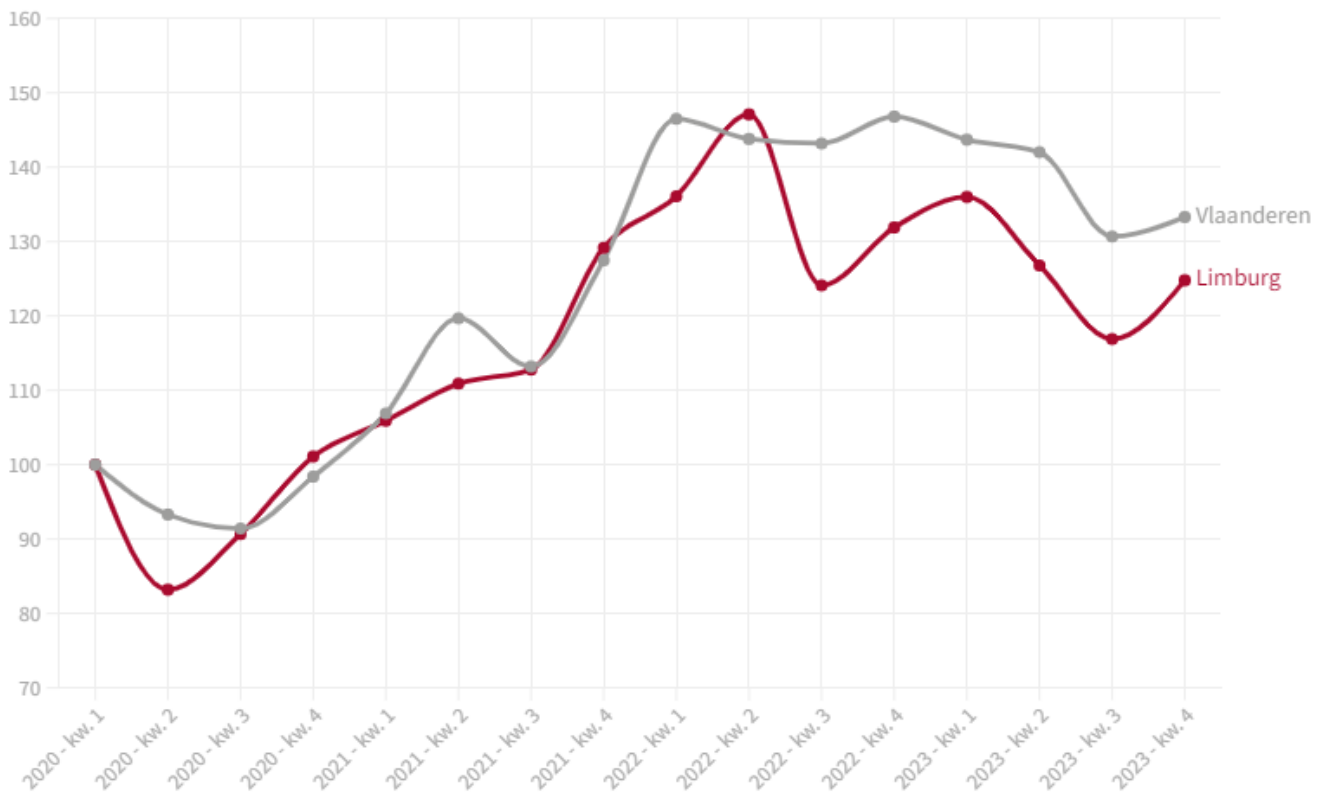
Bron: Statbel, Verwerking: POM Limburg

Uitvoer

Buitenlandse handel verliest terrein

In 2021 en 2022 steeg de Limburgse (en Vlaamse) export met percentages van om en bij de 20%. De sterke stijging van het algemene prijsniveau lag uiteraard mee aan de basis van deze forse toenames. In 2023 stabiliseerden de prijzen. Bovendien namen de internationale spanningen toe, wat een rem zette op de buitenlandse handel vanuit Limburg en Vlaanderen. Binnen Europa zinderde de energieschok van 2022 nog na, wat bijvoorbeeld in Duitsland leidde tot een krimpende economie. Gezien de sterke handelsrelaties tussen Limburg en Vlaanderen enerzijds en Duitsland anderzijds had dit uiteraard ook repercussies op de export. In vergelijking met 2022 daalde de Limburgse exportwaarde het afgelopen jaar met 6,4% en de Vlaamse met 5,3%. De Limburgse bedrijven exporteerden voor een totaalbedrag van net boven de 20 miljard euro. Daarmee blijft Limburg een eerder bescheiden aandeel van 6% aanhouden in de totale Vlaamse export.

Evolutie van de uitvoer
(indices, 1e kwartaal 2020 = 100)

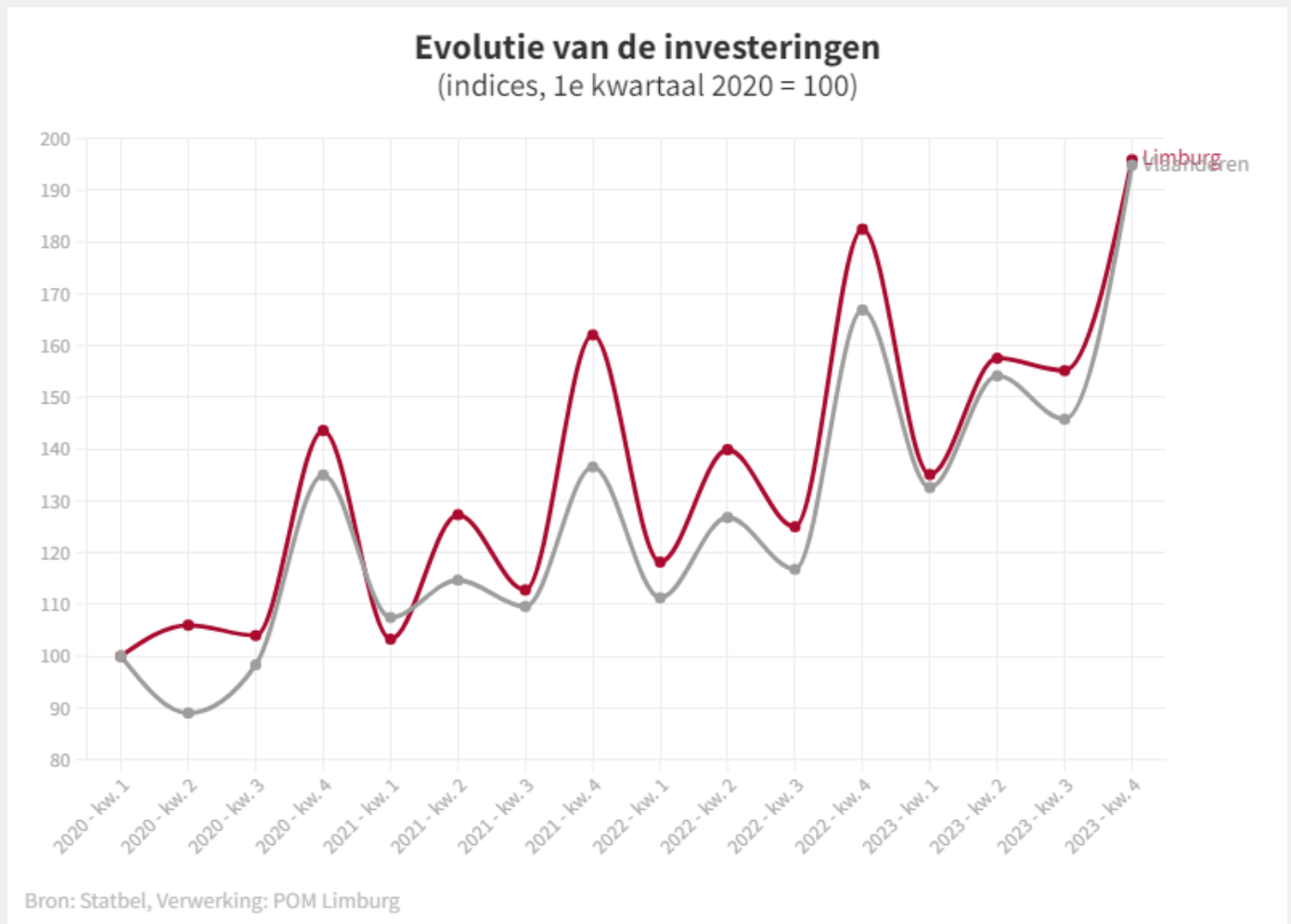
Bron: Statbel, Verwerking: POM Limburg

Investerings

Onafgebroken groeireeks van 10 jaar Limburgse investeringen

Met in totaal net geen 4 miljard euro aan investeringen zetten de Limburgse bedrijven het afgelopen jaar een nieuw record neer. Het vorige record van een jaar eerder werd met ongeveer 500 miljoen euro overschreden, ofwel een toename van 13,8%. In Vlaanderen groeiden de investeringen wel nog wat sterker (+20,2%). Voor Limburg is dit al het tiende jaar op rij dat het aantal investeringen groeicijfers laat optekenen in de jaar-op-jaar vergelijking. Voor Vlaanderen is dat pas voor het derde jaar op rij het geval.

Ook op kwartaalbasis werd in 2023 een nieuw record neergezet in het investeringsbedrag van de Limburgse en Vlaamse bedrijven. In het 4e kwartaal van 2023 investeerden de Limburgse bedrijven voor in totaal bijna 1,2 miljard euro. In Vlaanderen overschreden de bedrijfsinvesteringen ruimschoots 10 miljard euro. In vergelijking met het laatste kwartaal van 2022 ging het investeringsbedrag in Limburg met 7,3% omhoog. In Vlaanderen was de stijging nog wat sterker (+16,8%).

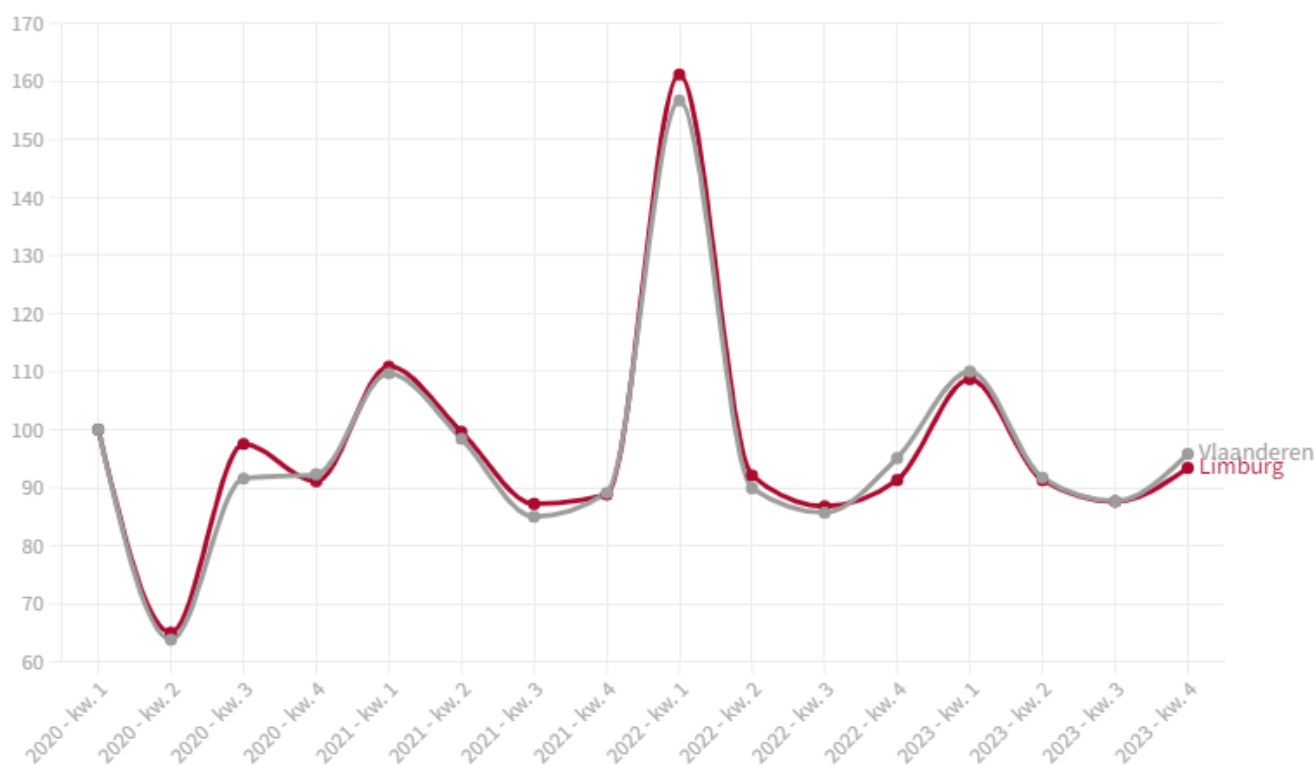

Starters

Status quo in aantal starters

11,7% minder starters in Limburg en 9,9% minder starters in Vlaanderen ten opzichte van 2022. Dat zijn op het eerste zicht beroerde resultaten, ware het niet dat er een logische verklaring achter de cijfers schuilt. Begin 2022 werden immers een groot aantal (para-)medische beroepen btw-plichtig waardoor heel wat personen en organisaties eenmalig als starter werden geteld, ook al voerden ze de activiteit al jarenlang uit. Deze kunstmatige verhoging zorgde natuurlijk voor een piek in de starterscijfers van begin 2022. Een eerlijkere vergelijking van het aantal starters tussen 2022 en 2023 is daarom gebaseerd op enkel de laatste drie kwartalen. Daarin zien we dat het aantal starters quasi op hetzelfde niveau blijft: +0,8% in Limburg en +1,6% in Vlaanderen.

Evolutie aantal starters
(indices, 1e kwartaal 2020 = 100)

Bron: Statbel, Verwerking: POM Limburg • Door een wetwijziging werden verschillende (para-)medische beroepen vanaf begin 2022 btw-plichtig, wat een belangrijke verklaring is voor de sterke stijging in het 1e kwartaal van 2022.

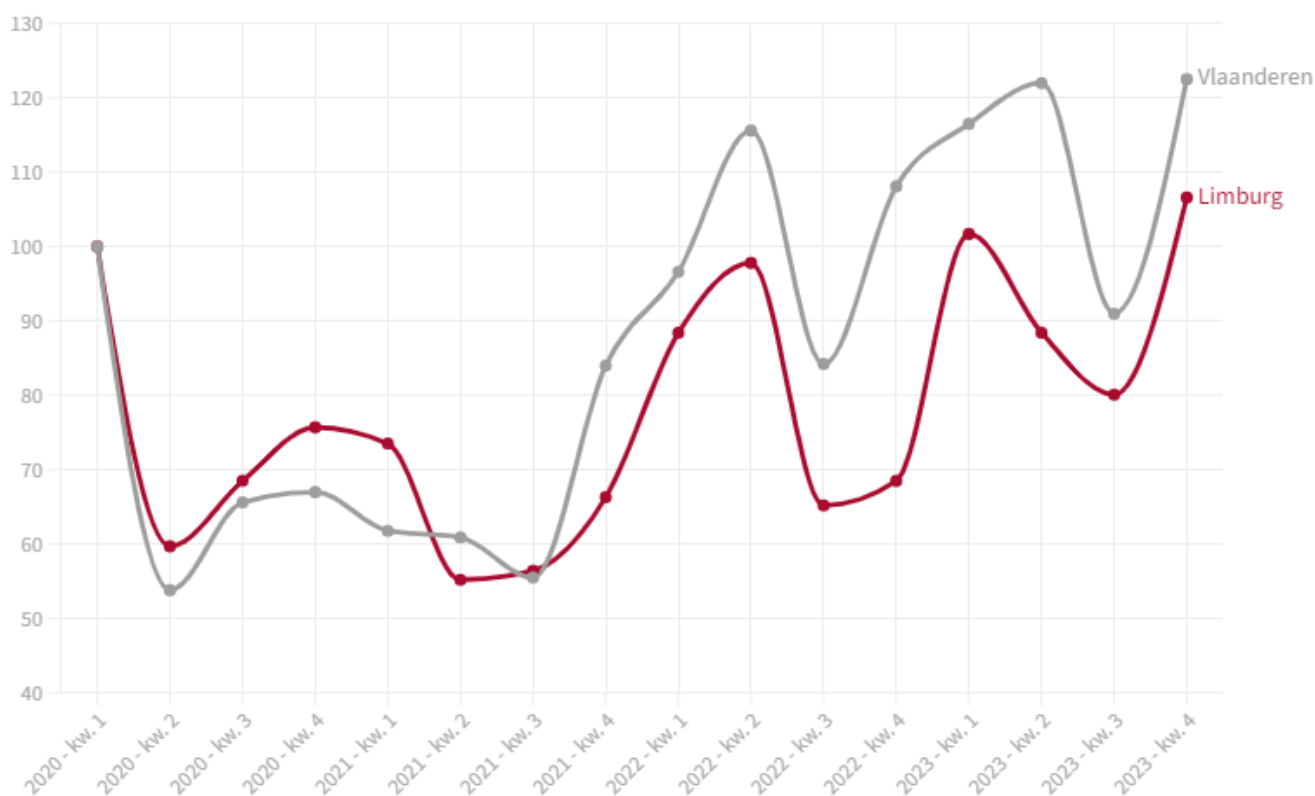

Faillissementen

Aantal faillissementen neemt nu wel sterker toe in Limburg dan in Vlaanderen

682 Limburgse ondernemingen werden in 2023 failliet verklaard. Dat zijn er nagenoeg evenveel als in 2019. Door corona en de bijhorende overheidsmaatregelen viel het aantal faillissementen in de jaren 2020, 2021 en 2022 sterk terug, maar nu zit Limburg dus terug op het niveau van voor corona. In vergelijking met 2022 nam het aantal Limburgse faillissementen toe met 17,8%. In tegenstelling tot de drie voorgaande jaren is dat beduidend meer dan in Vlaanderen (+11,7%). Vooral in de laatste drie maanden van vorig jaar piekte het aantal faillissementen in Limburg, met een stijging van 55,6% t.o.v. het laatste kwartaal van 2022. In Vlaanderen bleef de toename tezelfdertijd 'beperkt' tot +13,3%.

Evolutie aantal faillissementen
(indices, 1e kwartaal 2020 = 100)

Bron: Statbel, Verwerking: POM Limburg

Bouwvergunningen

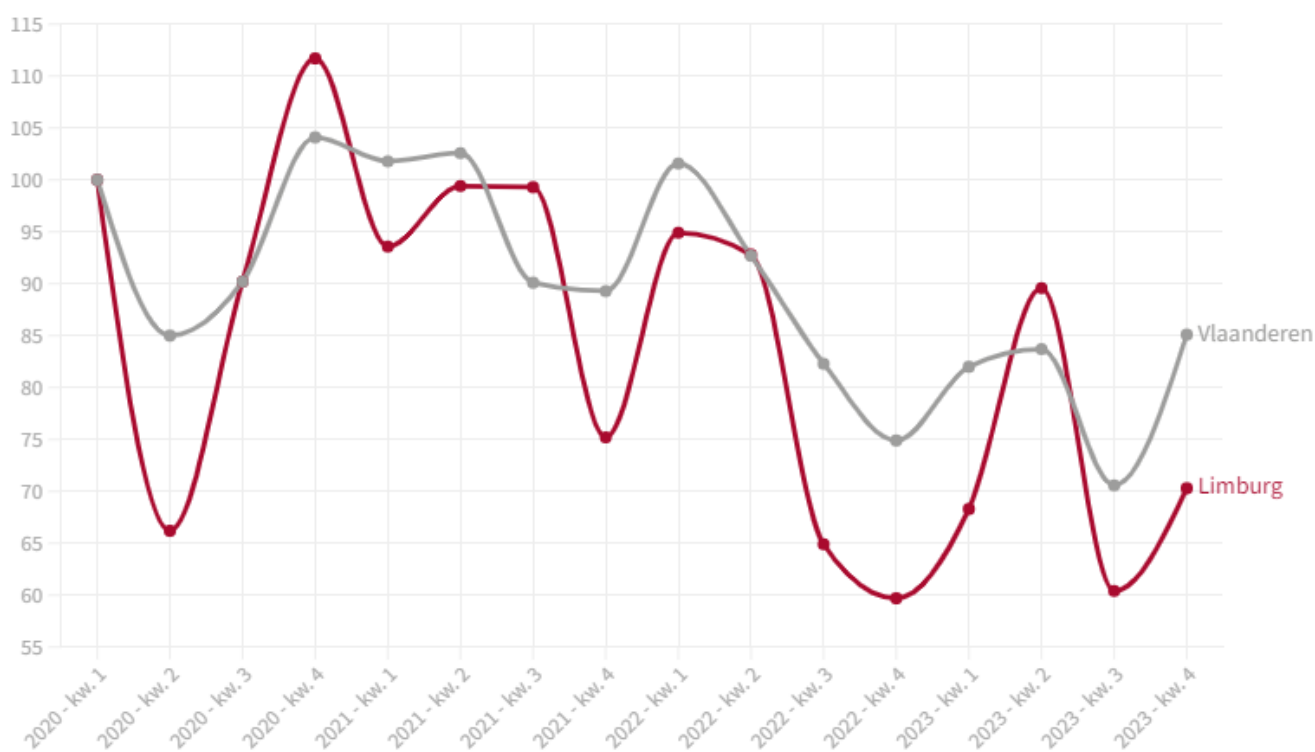
Nieuwbouwwoningen

Tegenvallend jaar wordt hoopvol afgesloten

Sinds het 2e kwartaal van 2022 liep het aantal bouwvergunningen voor nieuwbouwwoningen kwartaal na kwartaal sterk terug in vergelijking met hetzelfde kwartaal het jaar voordien. In het laatste kwartaal van vorig jaar kwam eindelijk een einde aan het verval. In vergelijking met het laatste kwartaal van 2022 steeg het aantal nieuwbouwvergunningen in Limburg met 17,8% en in Vlaanderen met 13,6%. Deze opflakkering kon echter niet vermijden dat de jaarresultaten nog steeds rood kleuren. In 2023 werden in Limburg 7,6% en in Vlaanderen 8,6% minder vergunningen voor nieuwbouwwoningen afgeleverd dan in 2022.

Evolutie aantal woningen in de goedgekeurde bouwvergunningen voor nieuwbouw

(indices, 1e kwartaal 2020 = 100)

Bron: Statbel, Verwerking: POM Limburg

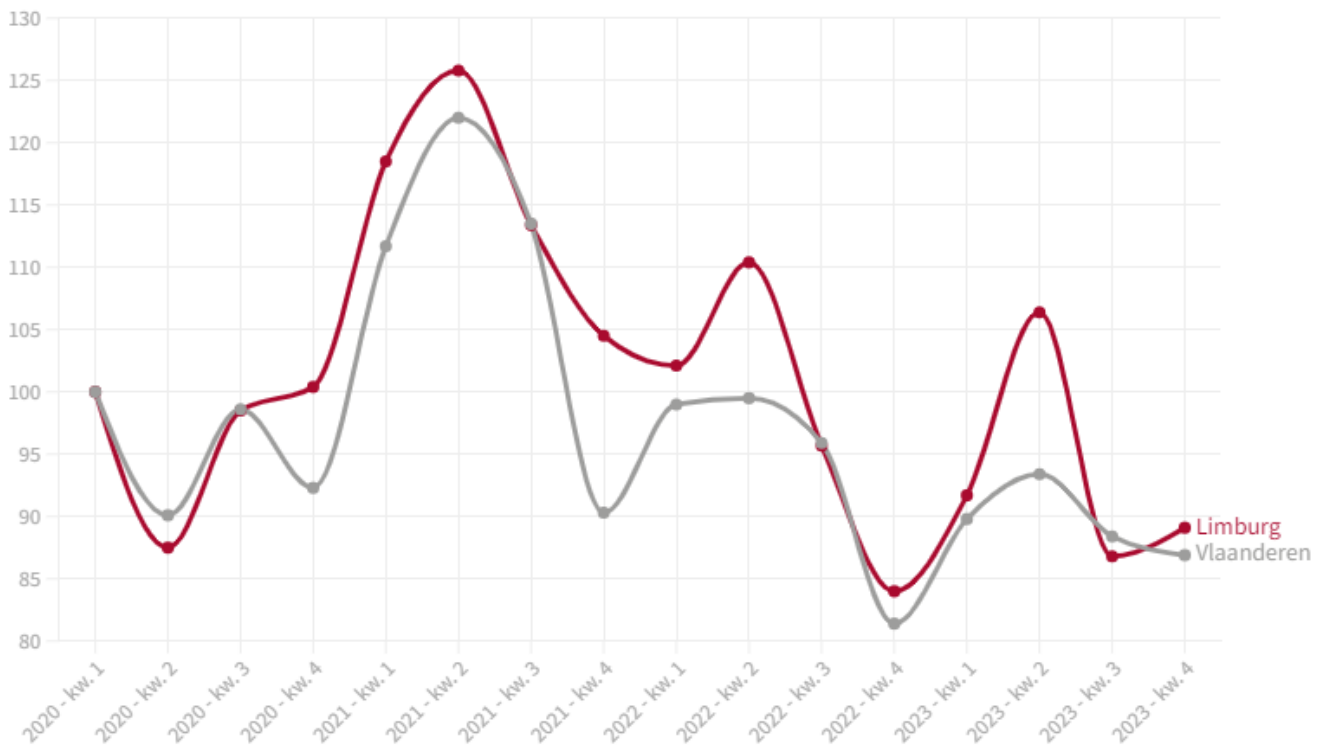
Renovatie woongebouwen

Ook bij renovatie is laatste kwartaal een lichtpunt

Zowel in Limburg als in Vlaanderen werden het afgelopen jaar 4,6% minder bouwvergunningen afgeleverd voor de renovatie van woongebouwen. Daarmee bleef de schade ietwat beperkt in vergelijking met de sterke terugval in 2022. Bovendien werden in het laatste kwartaal van 2023 opnieuw positieve cijfers opgetekend. In vergelijking met de laatste 3 maanden van 2022 werden in Limburg 6,1% en in Vlaanderen 6,8% meer renovatievergunningen toegekend. Zowel voor de nieuwbouw als voor de renovatie van woongebouwen biedt het einde van 2023 dus uitzicht op beterschap.

Evolutie aantal goedgekeurde bouwvergunningen voor renovatie van woongebouwen

(indices, 1e kwartaal 2020 = 100)

Bron: Statbel, Verwerking: POM Limburg

Niet-woongebouwen

Ruim 10% minder niet-residentiële bouwvergunningen

Een terugkerend patroon bij de bouwvergunningen voor zowel woon- als niet-woongebouwen is dat er eind 2023 een einde lijkt te komen aan de forse terugval die in de eerste jaarhelft van 2022 werd ingezet. De niet-residentiële bouwvergunningen kennen vooral in Limburg een sterke remonte (+27,9%). In Vlaanderen was de groei heel wat meer bescheiden (+4,7%). In de jaar-op-jaar vergelijking tussen 2022 en 2023 gaan ook de niet-residentiële bouwvergunningen er echter op achteruit. Hierin doet Vlaanderen (-8,6%) het dan weer net iets beter dan Limburg (-10,4%).

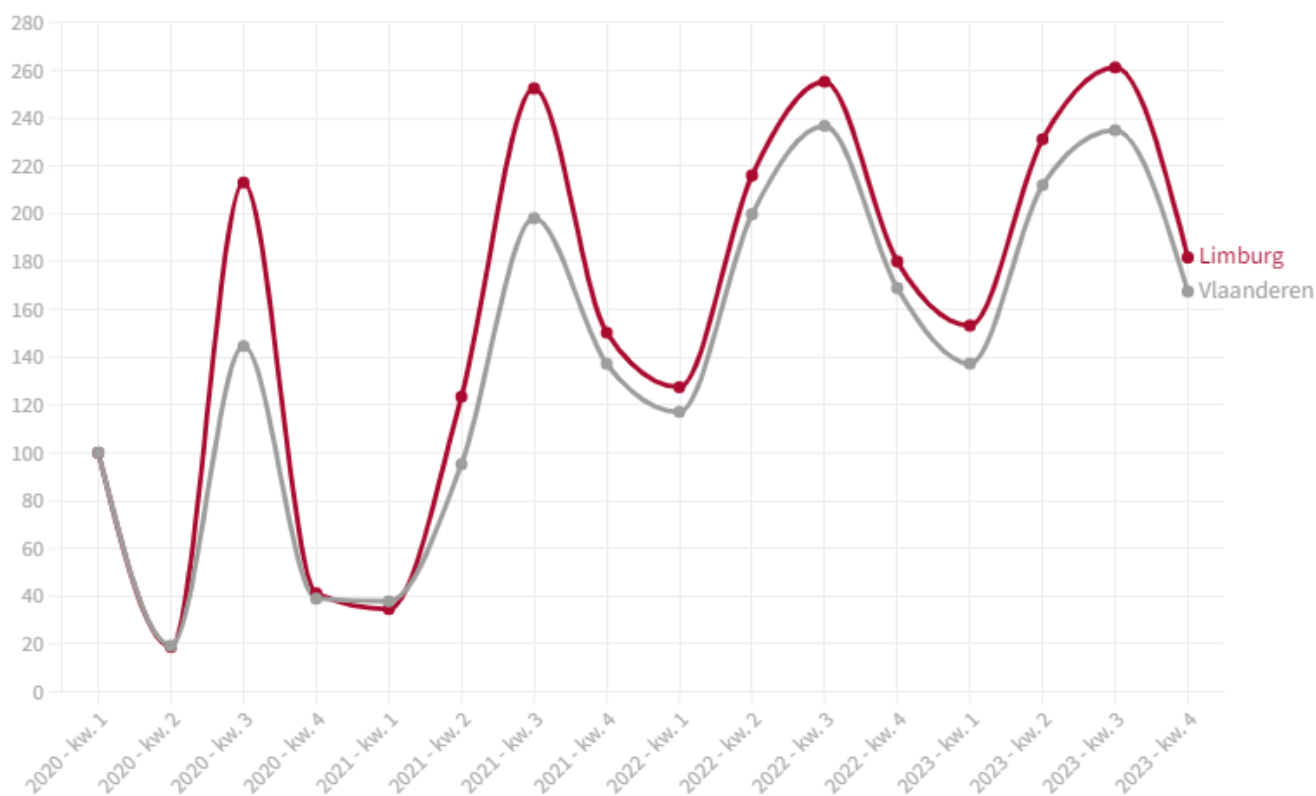
Toeristische aankomsten en overnachtingen

Toeristische aankomsten

Toerismecijfers breken records

2023 was een topjaar voor het Limburgse toerisme, en dat na een al even succesvol 2022. Het aantal toeristen dat minstens een nacht doorbracht bij een Limburgse logiesuitbater – de toeristische aankomsten – oversteeg in 2023 de kaap van 1,6 miljoen. Een stijging van 6,2% in vergelijking met 2022, het vorige recordjaar. Limburg doet daarmee net iets beter dan Vlaanderen (+4,0%). Hierdoor weet Limburg haar aandeel in het aantal Vlaamse toeristische aankomsten te verhogen tot 14,9%. Dat wil zeggen dat meer dan 1 op 7 toeristische aankomsten in Vlaanderen zich in Limburg situeerde. Ondanks het kwakkelende zomerweer van afgelopen jaar overtuigen de sterke toeristische troeven van de provincie dus steeds meer mensen om te kiezen voor een verblijf in het mooie Limburg.

Evolutie aantal toeristische aankomsten
(indices, 1e kwartaal 2020 = 100)

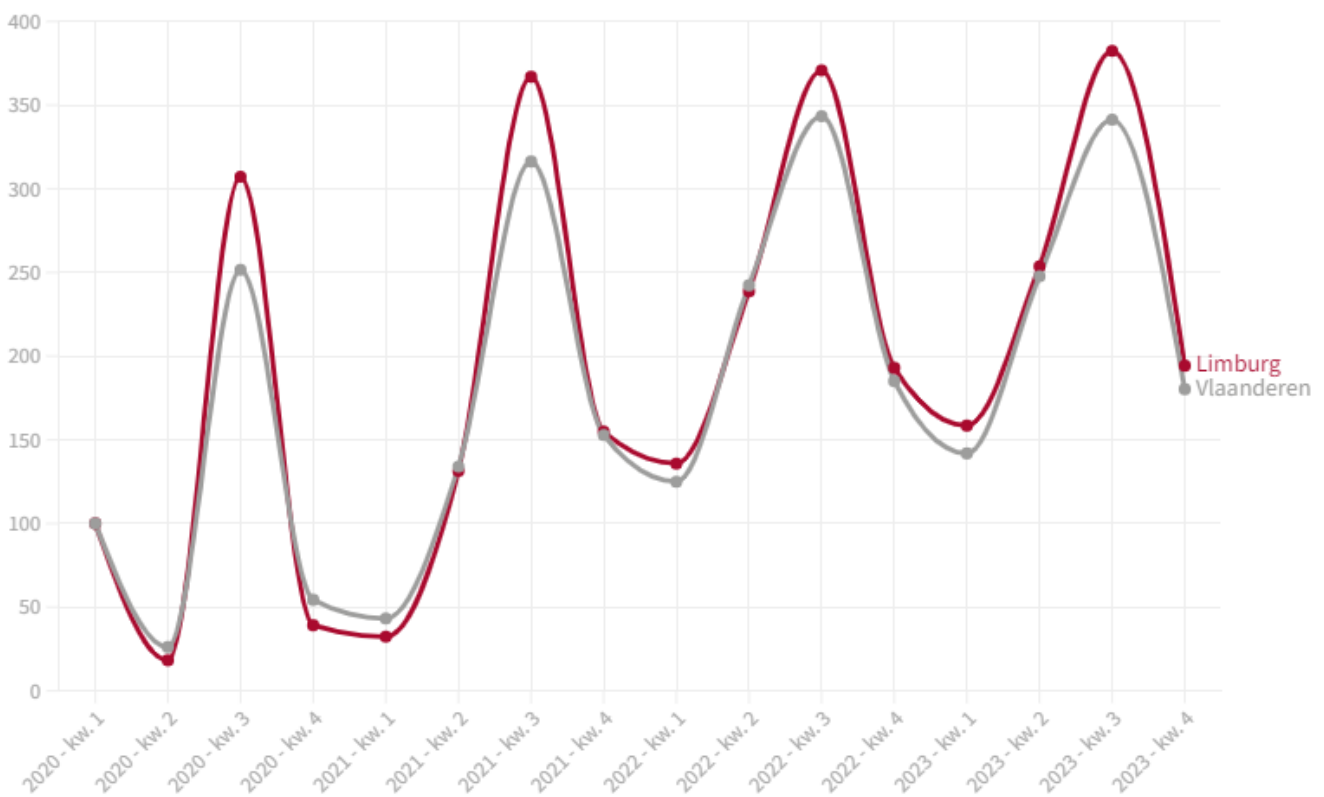
Bron: Statbel, Verwerking: POM Limburg

Toeristische overnachtingen

Limburg goed voor bijna 1 op 5 toeristische overnachtingen in Vlaanderen

Meer dan 5 miljoen! Zo veel overnachtingen brachten toeristen in 2023 door bij een Limburgse logiesverstrekker. Een nieuwe mijlpaal en een absoluut record. In vergelijking met 2022, het vorige recordjaar, steeg het aantal toeristische overnachtingen met meer dan 260.000, ofwel 5,4%. Daarmee is de evolutie in Limburg opvallend beter dan gemiddeld in Vlaanderen (+1,7%). Dankzij dit gunstige resultaat versterkt Limburg bovendien haar positie in het Vlaamse toerisme. In 2022 was Limburg nog goed voor 17,7% van alle Vlaamse toeristische overnachtingen, in 2023 is dat al opgelopen tot 18,3%. Met een beetje optimisme kunnen we dus stellen dat bijna 1 op 5 toeristische overnachtingen in Vlaanderen plaatsvond op Limburgse bodem. De provincie doet het daarmee nagenoeg even goed als de provincie Antwerpen (19,1%) en ruimschoots beter dan Oost-Vlaanderen (10,8%) en Vlaams-Brabant (8,3%). De Kust bezorgt West-Vlaanderen de eenzame koppositie (43,4%).

Evolutie aantal toeristische overnachtingen
(indices, 1e kwartaal 2020 = 100)

Bron: Statbel, Verwerking: POM Limburg

Conjunctuurcurven Nationale Bank

Limburgs ondernemersvertrouwen in 2023: eerst opwaarts, daarna terug naar af

De conjunctuurcurve die het Limburgse ondernemersvertrouwen weergeeft vertoont in 2023 de vorm van een heuvel. In de eerste jaarthelft nam het vertrouwen toe, al bleef de curve ook op haar hoogste punt nog steeds vrij ver onder nul. Vanaf juli ging het echter opnieuw bergafwaarts en tegen het einde van 2023 bevond de curve zich alweer op de diepte waarmee het jaar werd aangevat. Enkel in volle coronacrisis zakte de curve de afgelopen jaren nog dieper weg. De Limburgse ondernemers zien op korte termijn dus weinig beterschap voor de economie. Ook de Vlaamse en Belgische conjunctuurcurven vertonen een heuvelvorm in 2023, met dat verschil dat de piek van de heuvel enkele maanden vroeger ligt dan in Limburg en dat er tegen het einde van het jaar eerder sprake is van een uitloper waarbij het niveau lijkt te stabiliseren, weliswaar ook hier telkens ruim onder nul.

De sector van de dienstverlening aan bedrijven straalt in Limburg het grootste ondernemersvertrouwen uit. De curve van deze sector kroop in 2023 gestaag omhoog om vervolgens stabiel te blijven op een niveau dat iets dichterbij nul ligt dan bij de andere sectoren. Ook de bouw en handel begonnen het jaar met een groeiend ondernemersvertrouwen. Net als bij de globale Limburgse curve, werd in de loop van 2023 echter opnieuw een neerwaartse trend ingezet. In de industrie bleef het Limburgse ondernemersvertrouwen in 2023 lange tijd stabiel, maar in het najaar zakte dat ook in deze sector weer wat weg.

Globale conjunctuurcurve Limburg

■ bruto ■ afgevlakt

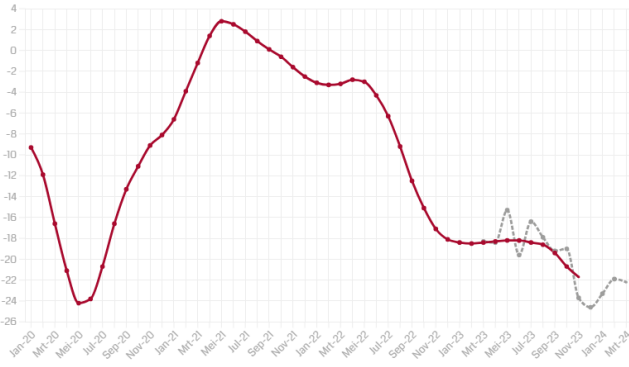

Bron: NBB, Verwerking: POM Limburg

Sectorale conjunctuurcurven Limburg

Industrie

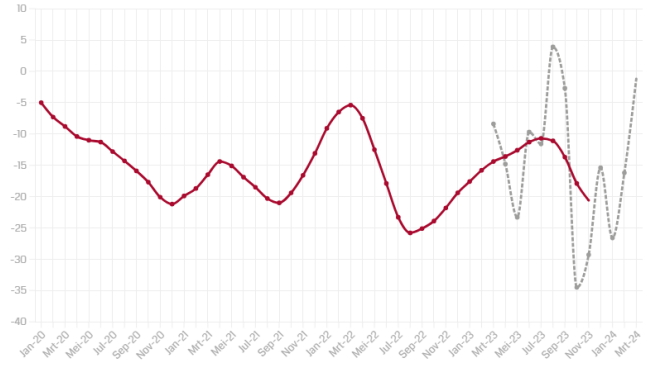
bruto afgevlakt

Bron: NBB, Verwerking: POM Limburg

Bouw

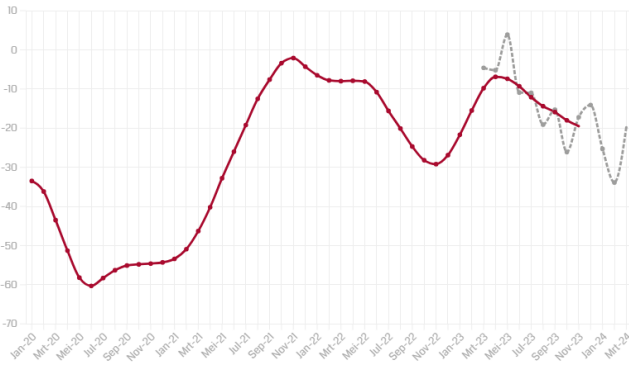
bruto afgevlakt

Bron: NBB, Verwerking: POM Limburg

Handel

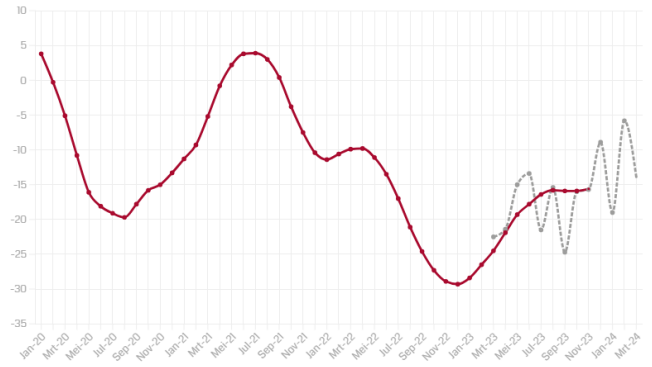
bruto afgevlakt

Bron: NBB, Verwerking: POM Limburg

Dienstverlening aan bedrijven

bruto afgevlakt

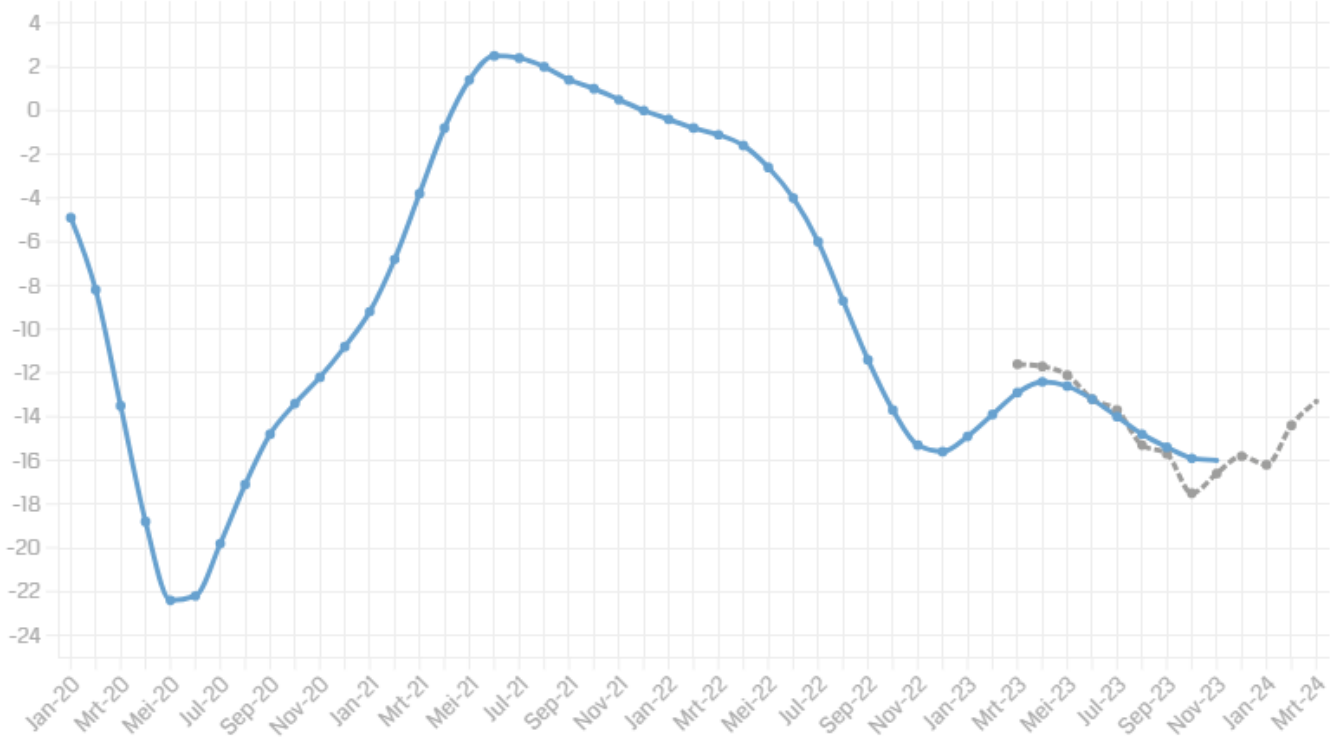

Bron: NBB, Verwerking: POM Limburg

□

Globale conjunctuurcurve Vlaanderen

bruto afgevlakt

Bron: NBB, Verwerking: POM Limburg

Globale conjunctuurcurve België

bruto afgevlakt

Bron: NBB, Verwerking: POM Limburg

Duiding, bronvermelding & colofon

Duiding

De Limburgradar van POM Limburg brengt op kwartaalbasis de evolutie van de economische activiteit in de provincie Limburg in kaart. Deze conjunctuurnota bevat een aantal bewust gekozen indicatoren die geselecteerd werden op basis van hun relevantie voor de socio-economische ontwikkeling van de provincie en op basis van hun beschikbaarheid op kwartaalbasis. In de Limburgradar doet POM Limburg enkel een beroep op officiële cijfers die door erkende instanties worden vrijgegeven. De Limburgradar geeft de resultaten weer van het afgelopen kwartaal en doet geen voorspellingen over de te verwachten socio-economische evolutie.

De Limburgradar verschijnt vier keer per jaar en wordt telkens aangekondigd via een nieuwsbrief. U kan zich abonneren op deze nieuwsbrief door uw gegevens aan ons te bezorgen via [dit contactformulier](#).

Meer gedetailleerd socio-economisch cijfermateriaal voor Limburg en haar gemeenten kan u terugvinden op de website www.pomlimburg.be (rubriek 'Cijfers & Analyses').

Bronvermeldingen

POM = Provinciale OntwikkelingsMaatschappij

RSZ = Rijksdienst voor Sociale Zekerheid

RVA = Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening

VDAB = Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding

Statbel = Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium van de FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie

NBB = Nationale Bank van België

Colofon

De Limburgradar is een uitgave van:

POM Limburg

Corda Campus Gebouw 6B – Kempische Steenweg 303 bus
101 – 3500 Hasselt

Tel. **011 300 100**

info@pomlimburg.be

www.pomlimburg.be

Methodologische noten

Werkzaamheidsgraad

De werkzaamheidsgraad wordt berekend als het aandeel werkenden in de bevolking op beroepsactieve leeftijd, doorgaans en ook in de Limburgradar afgebakend als de leeftijdsgroep van 20 tot 64 jaar. Tot de groep 'werkenden' behoren zowel loontrekkenden als zelfstandigen en helpers in hoofdberoep. De werkzaamheidsgraad wordt hier uitgedrukt als het trendniveau, dit is het gemiddelde van de voorbije 4 kwartalen.

Loontrekkenden

De "Snelle Ramingen van de tewerkgestelde werknemers naar woonplaats" van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ) omvatten de werknemers die moeten aangegeven worden aan de RSZ (inclusief het vroegere RSZPPO voor de plaatselijke en provinciale overheden). Aangezien in de betrokken regio's de overgrote meerderheid werkt in de regio waar ze woont, wordt met deze snelle ramingen naar woonplaats een representatieve indicatie verkregen over de evolutie van de bezoldigde tewerkstelling.

Tijdelijke werkloosheid

Het verleden heeft aangetoond dat de tijdelijke werkloosheid een goede voorspeller is wat betreft de toekomstige evolutie van de werkgelegenheid. Er bestaat een negatief verband tussen de twee. Wanneer de tijdelijke werkloosheid daalt, stijgt de werkgelegenheid, en vice versa. Een tijdelijk werkloze is een werkloze die door een arbeidsovereenkomst is verbonden waarvan de uitvoering tijdelijk, geheel of gedeeltelijk, geschorst is. Een werknemer kan tijdelijk werkloos gesteld worden wegens economische oorzaken, technische stoornis, slecht weer, overmacht, collectieve jaarlijkse vakantie, staking of lock-out.

De RVA heeft tijdens de coronaperiode haar vast aanbod van statistieken over tijdelijke werkloosheid opgeschort. In plaats daarvan worden van maart 2020 tot en met juni 2022 enkel cijfers gepubliceerd over tijdelijke werkloosheid als gevolg van de coronapandemie.

Vacatures

Het betreft hier de vacatures uit het Normaal Economisch Circuit zonder Uitzendopdrachten (NECzU) die rechtstreeks aan de VDAB gemeld worden.

Werkzoekenden zonder werk

Werkzoekenden zonder werk (wzw) zijn burgers zonder job die VDAB zo snel mogelijk aan duurzaam werk wil helpen. VDAB streeft naar een dalend aantal werkzoekenden zonder werk en een lage werkzoekendengraad. De werkzoekenden zonder werk worden ingedeeld in drie groepen: 'in bemiddeling', 'in opleiding of voortraject' en 'niet inzetbaar op lange termijn'. Diegenen in bemiddeling maken gebruik van de bemiddelende dienstverlening van VDAB online, telefonisch of in persoon. Sommigen gaan zelfstandig op zoek naar werk met online dienstverlening, terwijl anderen geholpen worden door sectorale teams of intensieve dienstverlening krijgen waar meer tijd over gaat.

De werkzoekendengraad is het aandeel van de wzw in de totale beroepsbevolking (werkenden en wzw) tussen 18 en 65 jaar.

Omzet, uitvoer en investeringen

Algemeen: het betreft hier de gegevens over de omzet, uitvoer en investeringen volgens de btw-aangiften. De beschouwde sectoren worden gedefinieerd als de secties B tot en met J en M,N,R en S van de nomenclatuur NACE-BEL 2008 (voor meer info: zie www.statbel.fgov.be). Voor de overige sectoren (vooral primaire, financiële en quartaire sector) is de betrouwbaarheid van de gegevens onvoldoende door afwijkende btw-aangiften of forfaitaire regimes. Tevens gebeuren de btw-aangiften volgens de maatschappelijke zetel wat resulteert in een onderschatting van de bedragen voor Limburg. Afgezien van deze tekortkomingen kan via de procentuele evolutie, die bij een conjunctuuranalyse significanter is dan de absolute cijfers, wel de economische trend aangegeven worden.

De omzet omvat alle bedragen (exclusief btw) die overeenkomen met de verkoop door de btw-plichtige van goederen en diensten aan derden in België of in het buitenland. Bovendien omvat de omzet alle andere kosten (vervoer, verpakking, enz.) die aan de klant worden doorgerekend, ook al worden ze apart in rekening gebracht. Kortingen, rabatten en disconto's worden in mindering gebracht, evenals de waarde van teruggekomen producten (via creditnota's).

De uitvoer omvat alle bedragen (excl. btw) die overeenkomen met de verkoop door de btw-plichtige van goederen en diensten aan derden in het buitenland of m.a.w. de in het buitenland gerealiseerde omzet.

Investeringen zijn de uitgaven (exclusief btw) door de btw-plichtige voor de verwerving van goederen en diensten die een bedrijfsmiddel uitmaken. Het gaat dus om oprichtingskosten, immateriële vaste activa, terreinen en gebouwen, installaties, machines en uitrusting, meubilair en rollend materieel, vaste activa in leasing en overige vaste activa.

Starters

Deze startergegevens onder de btw-plichtige bedrijven zijn gebaseerd op de volgende administratieve gebeurtenissen die zich op het vlak van btw-plicht voor starters kunnen voordoen:

- de eerste of primo-onderwerping,
- de weder-onderwerping, d.i. de heractivering van de btw-plichtige activiteit van een onderneming die gedurende een zekere periode niet werd gevoerd.

Faillissementen

De faillissementscijfers zijn gebaseerd op de declaraties van de rechtbanken van Koophandel en worden, indien nodig, aangevuld met informatie uit het bedrijvenregister van de FOD Economie-ADSEI.

Bouwvergunningen

Een bouwvergunning is een machtiging om met de uitvoering van een bouwproject te beginnen. De verlening van de bouwvergunning is dus het laatste stadium van de goedkeuringsprocedure van de overheid voor de start van de bouw. Een indexcijfer dat op deze bouwvergunningen is gebaseerd, heeft derhalve een voorspellend karakter voor de bouwactiviteit.

Toeristische aankomsten en overnachtingen

Inbegrepen in de cijfers van de toeristische aankomsten en overnachtingen zijn zowel de echte vakanties als de verblijven in verband met congressen, seminaries, conferenties en andere beroepsdoeleinden. Er wordt van aankomst gesproken als een persoon in een collectief logiesverstrekking bedrijf aankomt en daar minstens één nacht verblijft. Een overnachting is iedere nacht die een gast in een collectief logiesverstrekking bedrijf doorbrengt of is geregistreerd.

Conjunctuurcurven Nationale Bank

De conjunctuurbarometer van de Nationale Bank van België (NBB) weerspiegelt maandelijks het verloop van de economische activiteit. Deze conjunctuurindicator wordt opgesteld op basis van de antwoorden op de maandelijksse conjunctuurenquête die de NBB bij de ondernemingen in België organiseert en geeft het saldo weer van ondernemingen die een conjunctuurverbetering dan wel een conjunctuurverslechtering verwachten. De bruto synthetische

conjunctuurindicator, bekomen na uitzuivering van de seizoensinvloeden, weerspiegelt het ondernemersvertrouwen of het algemeen conjunctuurklimaat. De afgevlakte synthetische curve toont, door eliminatie van de extreme waarden, met vertraging van enkele maanden de fundamentele tendens van de conjunctuurbeweging en de echte trendkeerpunten.